

30.11.2016

Dnro KESELY/1252/2016

Pirkanmaan liitto
PL 297
33101 TAMPERE

Viite: Ympäristöministeriön päätös luonnonsuojelulain 65 § 2 momentissa tarkoitetun lausunnon antavasta viranomaisesta (YM1/577/2016)

Lausunto Pirkanmaan maakuntakaavaan liittyvästä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisesta Natura-arvioinnista koskien kaavaehdotuksen vaikutuksia Natura 2000 -kohteeseen FI0316005 Kirkkojärven alue

Pirkanmaan liitossa on laadittavana Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Maakuntakaavaehdotukseen liittyen on laadittu luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen vaikutusarviointi Kangasalan Kirkkojärven alueen Natura 2000 –verkostoon kuuluvan kohteen ympäristöön esitetystä maankäyttökokonaisuudesta, joka sisältää mm. valtatie 12 parantamisen.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on vastannut kaavaehdotukseen ja nyt lausuttavaan Natura-vaikutusten arviointiin liittyvästä valtatie 12 parantamisen suunnittelusta ja on näin ollen esteellinen toimimaan vaikutusarvioinnissa lausunnonantajana. Ympäristöministeriö on päättänyt, että kyseisen lausunnon antaa Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Kaavaehdotukseen liittyvän luonnonsuojelulain 65 § mukaisen Natura-vaikutusarvioinnin on laatinut Ramboll Oy. Arviointi koskee Natura 2000 –kohteen Kirkkojärven lintuvedet FI0316005 sijoittuvaa maankäyttökokonaisuutta, jonka osat yksin tai yhdessä saattavat vaikuttaa Natura 2000 –kohteen valintaperusteena oleviin lajeihin tai luontotyypeihin.

Rambollin laatimassa arviointiraportissa todetaan, että arvioinnin lähtökohtana on viranomaisten lausuttavaksi huhtikuussa 2016 toimitettu maakuntakaavaehdotuksen mukainen kaavaratkaisu. Työssä arvioidaan kaavassa esitetyn maankäyttökokonaisuuden vaikutukset Natura-alueeseen. Keskeisimmät arvioinnissa tarkasteltavat kaavamerkinnot ovat:

- taajamatoimintojen alue, ehdollinen, Herttuala, jonka laajuus vastaa Herttualan osayleiskaavaluonnokseen suunnitellun asuinalueen rajausta
- merkittävästi parannettava tie, vt 12
- viheryhteysmerkintä Kirkkojärven itäpuolella
- taajamatoimintojen alue, Ranta-Koivisto
- keskustatoimintojen alue C, Kangasalan keskusta
- Kirkkojärven kiertävä ulkoilureittimerkintä.

Sekä Herttualan alueen ehdolliseen taajamatoimintojen alueeseen että merkittävästi parannettavaan valtatie 12:een liittyy erityismääräys em11, jonka mukaan ”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kirkkojärven (FI0316005) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesistövaikutusten ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseen.”

Keski-Suomen ELY-keskus on perehtynyt Rambollin varsin perusteellisesti laatiman arviointiraportin lisäksi joihinkin yksityiskohtaisempiin maankäyttösuunnitelmiin, jotta arvioinnista annettavaa lausuntoa laadittaessa olisi selkeämpi käsitys siitä, mitä maakuntakaavan mukaiset maankäyttöratkaisut voisivat käytännössä tarkoittaa. Nämä yksityiskohtaisemmat suunnitelmat tarkoittavat parannettavan Valtatie 12:n arvioitun 1B-vaihtoehdon tarkennuksia, joita on pyydetty Rambollilta sekä Herttualan alueen osayleiskaavan alustavan luonnoksen vaihtoehtoja. Lisäksi taustatietoa on haettu Kirkkojärven lintuvesien osayleiskaavan sisällöstä sekä tähän liittyvästä Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisusta 2307 ja 2495/01/02. Alueelle on tehty myös maastokäynti 19.9.2016.

Keski-Suomen ELY-keskuksen lausunto

Keski-Suomen ELY-keskus toteaa, että vaikutusarviointiraportti on rakenteellisesti erinomaisesti laadittu. Jäsentely arvioinnin lainsäädännölliseen taustaan, luontoarvojen läpikäyntiin sekä arviointiosaan on hyvä, lisäksi potentiaalisten riskitekijöiden teoreettisessa tarkastelussa on hyödynnetty melko paljon aiempaa tutkimustietoa. Keski-Suomen ELY-keskuksen mielestä varsinainen maankäyttöratkaisujen arviointiosuus jää varsin vähäiseksi varsinkin niiltä osin kuin haittavaikutuksia on havaittavissa. ELY-keskuksen mielestä on aiheellista, että haittavaikutusten tason määrittelyä perustellaan paremmin. Vaikutusten nopea toteaminen vähämerkityksiseksi on perusteltua silloin, kun on selkeästi osoitettavissa, että vaikutukset ovat neutraaleja tai jopa hyödyllisiä Natura 2000 -kohteen valintaperusteena olevien luontotyyppien tai lajien kannalta. Kun taas haittavaikutuksia todetaan, olisi toivottavaa, että niiden tason määrittelyä merkittävää vähäisemmäksi perusteltaisiin paremmin.

Maakuntakaava on yleispiirteinen, mikä yksistään tuo haasteita yksiselitteisen vaikutusarvioinnin laadintaan ja siitä lausumiseen. Lisäksi kaavamääräyksissä mainitut ehdollisuudet liittyen Natura-kohteen valintaperusteisiin kohdistuviin mahdollisten haittavaikutusten välttämiseen vaikeuttavat maankäyttöratkaisujen vaikutusten merkittävyyden arviointia.

Erityismääräykset muodostavat mahdollisuuden, jossa kaavamerkintä voi jäädä myös kokonaisuudessaan toteutumatta. Eräiltä osin voidaan päätyä siihen, että kaavamerkintä voi toteutua voimakkaimman skenaarion mukaisesti. Koska yksittäisen maankäyttöratkaisun sisällön mahdollinen vaihteluväli on hyvin suuri, yhteisvaikutusten määrittely vaikeutuu entisestään.

Yleisenä luonnehdintana voi todeta, että Kirkkojärven itäpuolinen ehdollinen taajamatoimintojen alue sekä valtatie 12 parantamisratkaisut muodostavat maakuntakaavan Natura-vaikutusten kiistattoman ytimen. Muut maankäyttökokonaisuuteen liittyvät osatoiminnot lähinnä täydentävät em. ratkaisujen vaikutuksia, mutta toimenpiteiden vaikutusten merkittävyyden tasoa ne eivät muuta. Kaavan yleispiirteisyys sekä erityisesti mainittujen taajamatoimintojen alueen ja valtatiemerkinän suunnittelun erityismääräykset muodostavat Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan käsityksen, että maakuntakaavan ohjausvaikutus on tässäkin tapauksessa hyvin vähäinen.

Luontotyyppien esiintyminen ja luontotyyppivaikutusten arviointi

Natura 2000 –vaikutusarvioinnissa on käyty läpi kohteen suojeluperusteet. Keski-Suomen ELY-keskuksen mielestä luontodirektiivin mukaiset perusteet on käyty läpi pääosin perusteellisesti. Kuitenkin arviointiraportin kuva 4 – 2 herättää kysymyksen, onko luontotyyppien esiintymisen rajaaminen tapahtunut riittävän perusteellisesti. Kohteen valintaperusteena olevien luontotyyppien sijoittuminen Natura-kohteelle on arvioitu lähtötietojen ja ilmakuvatarkastelun avulla. Kirkkojärven pohjoisrannalla valtatie 12:n länsipuolisella alueella Natura-rajaus tulee käytännössä tielinjaan kiinni, ja rajaukseen kuuluu tällä kohdalla valtatie ja Kirkkojärven välinen rantametsikkö. Kuvaan 4 - 2 alue on merkitty lähes kokonaan välialueeksi. Koska arviointiraportista ei suoraan selvinnyt, sisältävätkö lähtötiedot joitain muitakin tietoja kuin Natura-tietokantalomakkeen sisältämän informaation, asiasta pyydettiin Rambollilta lisätietoa. Sen mukaan tien varsi on välialuetta, koska 1940-luvun ilmakuvan mukaan ranta-alue oli peltoa ja metsittyminen on tapahtunut vasta 1970-luvulta alkaen. Alue ei täytä lehtojen tai metsäluhtien luontotyyppikriteerejä.

Täydentävänä aineistona saatiin vuonna 2001 laadittu Kirkkojärvien rantametsien hoito- ja käyttösuunnitelma (Lammi, E. & Venetvaara, J. 2001), jossa aluetta kuvataan seuraavasti: Kuviolla 6 (tieliittymän itäpuolella) on luontaisesti syntynyt kapea, leppävaltainen rantakaistale. Kuviolla 7 (tieliittymän länsipuoli) on kapea rannan ja tien välinen nuori harmaalepikko, josta pensaskerros on poistettu. Rantapensaikko on luonnontilainen.

Maastokäynnillä 19.9.2016 todettiin, että alueella on laajalti tervaleppävaltaista rantametsää, jossa on runsaasti lehtilahopuuta. Keski-Suomen ELY-keskuksen aineistotarkastelujen mukaan ranta-alue oli poistunut viljelykäytöstä jo vuoden 1953 kartan mukaan ja luonnontilan palautuminen alkanut jo tuolloin. Natura 2000 – luontotyyppioppaan (Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001) mukaan käyttöhistoria ei ole myöskään peruste jättää määrittämättä maastokuvioita Natura-luontotyypeiksi, vaan nykyiset rakennepiirteet ovat ratkaisevia. Käyttöhistoria voi näkyä esimerkiksi kulttuuripainotteisten lajien runsaahkona esiintymisenä, mutta tämä ominaisuus laskee vain luontotyyppin edustavuutta ja luonnontilaa. Lisäksi vaikuttaa siltä, että käsitykset luonnontilan kehittymisen aikajaksosta ovat arviointia laadittaessa virheelliset. Keski-Suomen ELY-keskuksen tulkinnan mukaan maastohavainnoinnin perusteella Natura-rajaukseen kuuluva kaistale valtatie ja Kirkkojärven luoteisrannan välissä täyttää vähintään osittain kostean boreaalisen lehdon luontotyyppikriteerit. Lähellä rantaviivaa voidaan puhua jopa hyvästä rakenteellisesta luonnontilasta.

Koska luontotyyppikriteerien täyttymisen osalta on olemassa näillä perustein epäselvyyttä ja mahdollisesti näkemysero, asiaa pitää selvittää jatkotutkimuksilla viimeistään yksityiskohtaisemman tiesuunnittelun vaiheessa. Luontotyyppien kattavuus rantakaistaleella on selvitettävä, koska osassa arvioitavista tievaihtoehdoista saattaa olla, että tie levenee Natura-alueen puolelle sellaisella alueella, josta ei tällä hetkellä osata sanoa, onko se välialuetta vai luontotyyppikriteerit täyttävää aluetta.

Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan tällä hetkellä ei voi sanoa luotettavasti, että hanke ei vaikuta lehtoluontotyyppiin heikentävästi, koska tien leventämisen seurauksena metsänraja saattaa Natura-rajaukseen kuuluvalla rantakaistaleella muuttua. Lehtoluontotyyppin kokonaisala kohteella on huomattavasti pienempi kuin luontaisesti runsasravinteisten järvien, joten vähäisenkin luontotyyppin pysyvän menetyksen suhteellinen merkitys voi olla huomattava. Keski-Suomen ELY-keskus pitää tosin omien pintapuolisten maastohavaintojensa perusteella selvänä, että edustavimmat ja luonnontilaisimmat lehtokaistaleet ovat joka tapauksessa lähellä rantaviivaa, johon tiehanke ei kuitenkaan tule vaikuttamaan.

Maakuntakaavaehdotuksen erityismääräykset sulkevat pois ratkaisut, joilla vaikutetaan merkittävästi heikentävästi Natura-kohteen suojeluperusteisiin. Yksittäisten maankäyttöratkaisujen vaikutusten suunta ja merkittävyys saadaan selville vasta yksityiskohtaisempien kaava- tai hankesuunnitelmien yhteydessä, jolloin arvioinnin pohjaksi on perusteellisin maastoinventoinnein koottava tarkempi tieto erityisesti ranta- ja metsäluontotyyppien esiintymisestä luotettavan vaikutusarvioinnin laatimiseksi.

Linnustotiedot ja linnustovaikutusten arviointi

Lintudirektiivin mukaisten perusteiden osalta vaikutusten tasossa on tulkinnanvaraa lintujen vaihtelevan käyttäytymisen vuoksi. Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan arvioinnin pohjana käytetty lintutieto on puutteellista. Arvioinnissa on käytetty tietokannan pari- tai yksilömäärätietoja, jotka ovat koko Natura-kohteen alueella esiintyvien lajien yhteenvetotietoa. Lisäksi on käytetty Tiira-lintutietopalvelun aineistoa, joka on sinänsä hyvä tuki vaikutusarviointiin esimerkiksi selvitettäessä eri lajien esiintymisen vuosittaista vaihtelua. Kuitenkaan näillä aineistoilla ja hyvin lyhytaikaisella maastotyöskentelyllä ei voida vastata siihen kysymyksenasetteluun, joka eri hankkeiden vaikutusten merkittävyttä arvioitaessa on edellytyksenä. Erityisesti linnuston osalta jopa yleispiirteisen maakuntakaavan vaikutusten arviointi vaikeutuu, koska ei ole täsmällisempää tietoa käytettävissä siitä, miten linnut painottavat Natura-kohteen käyttöä. Koska maakuntakaavan erityismääräyksiin on sisällytetty sekä valtatie 12:n parantamisen osalta että Herttualan alueen ehdollisen taajamatoimintojen osalta lauseke, jonka mukaan kaavamerkinnän toteutuminen Natura-arvoja heikentävällä tavalla ei ole mahdollinen, maakuntakaavaratkaisu ei tässä muodossa sinänsä ole luonnonsuojelulain 66 §:n vastainen, jollei muiden maankäyttötoimintojen toteutumisesta aiheudu sellaisia lisävaikutuksia, että merkittävän vaikutuksen raja ylittyy. Mainittujen suojeluarvoihin eniten vaikuttavien kaavamerkintöjen osalta kaavan erityismääräykset tuovat joka tapauksessa huomattavia rajoitteita yksityiskohtaisempaan kaava- tai

hankesuunnitteluun, joiden yhteydessä on myös erittäin tärkeää parantaa vaikutusarvioinnissa käytettävän lintutiedon tasoa.

Maakuntakaavaehdotuksen Natura-vaikutusarvioinnissa lähtökohta lintulajien ryhmittelemiseksi kosteikkoja ja lintuvesiä yksistään käyttävien lajien sekä Natura-rajauksen lisäksi ympäröiviä peltoalueita käyttävien lajien joukoiksi on hyvä. Kolmantena ryhmänä on esitetty puustoisia ja pensaikkoisia alueita käyttävät lajit, joiden elinympäristön laadun kannalta myös Natura-rajauksen ulkopuolisilla alueilla voi olla merkitystä.

Keski-Suomen ELY-keskuksen mielestä joidenkin kosteikkoja yksistään käyttävien lajien habitaatin laatumuutosten arvioinnissa on hieman tarkennettavaa. Kyse on lähinnä pesimälajeista, mutta joiltain osin myös muutolla levähtävistä lajeista. Erityisesti puolisukelajatasorsat ruokailevat toisinaan varsin mielellään vesi- ja kosteikkoalueiden ulkopuolella peltolätäköillä ja osin kuivemmalla peltomaalla. Lisäksi puolisukelajatasorsat pesivät suureksi osaksi mannerrannoilla, jopa melko kaukana rantaviivasta, vaikka poikueiden ruokailualueet sijoittuvatkin vesistöön.

Peltoalueen yleinen avoimuus, pellon kasvulohkojen käyttö sekä lintuja karkottavan häiriön esiintyminen ovat keskeisiä elementtejä arvioitaessa pellon merkitystä Natura 2000 –verkoston valintaperusteena olevalle lajistolle. Esimerkiksi asuntorakentamisen vaikutuksia määritettäessä tulee ottaa huomioon, että peltoalueen laatu heikkenee linnuston kannalta huomattavasti laajemmalla alueella kuin maankäyttömuutoksen tarkoittamalla alalla. Esimerkiksi jos pellostä otetaan rakentamiskäyttöön puolet, jäljelle jäävän pellon merkitys levähtävälle tai ruokailevalle linnustolle ei vähene niin ikään puoleen vaan useiden lajien kohdalla voi menettää merkityksensä kokonaan.

Ehdollisen taajamatoimintojen alueen suorien elinympäristöä heikentävien vaikutusten lisäksi asutuksen lisääntyminen tulee aiheuttamaan Kirkkojärven itärannalla välillistä vaikutusta ranta-alueiden ja peltojen lisääntyvän virkistyskäyttöpaineen vuoksi. Asutuksen lisääntyminen kasvattaa arvioinnissa varsin aiheellisesti esiin nostetun irrallaan liikkuvien lemmikkieläinten aiheuttamia vahinkoja. Arvioinnissa ei ole lähdetty esittämään estimaatteja vahinkojen määrästä, mutta Keski-Suomen ELY-keskuksen mielestä vaikutusta voidaan arvioida myös suhteellisen muutoksen kautta: jos asukasmäärä 20-kertaistuu ja asutuksen painopiste taajamatoimintojen alueella pysyy samana kuin nykyään, myös taajamatoimintojen alueelta syntyvien ongelmien voi odottaa 20-kertaistuvan Kirkkojärven lähimmillä itärannan osilla. Koska tällä alueella kokonaiskäyttöpaineesta varsin suuri osa tulisi olemaan uuden taajamatoimintojen alueen asutuksen aikaan saamaa, kyse ei ole vähäpätöisestä asiasta. Vaikutusten merkittävyyttä voi korostaa se, että Kirkkojärven pesimälinnusto pesii joko mannerrannoilla tai manneryhteydessä olevilla rantaluhdilla, koska Kirkkojärvellä ei ole pesimäalueen rakenteellista laatua parantavaa mosaiikkimaista saarekerakennetta.

Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan valtatieparantamishankkeen vaikutuksia jäseneltäessä huomioon otettavia tekijöitä on enemmän kuin arviointiraportissa on esitetty. Tiemuutokset hävittävät suoraan valintaperusteena olevia luontotyyppisiä sekä aiheuttavat välillisesti laajemmalla alueella luontotyypin heikkenemistä, joka voi tosin olla väliaikaista. Luontotyyppien väheneminen vaikuttaa myös lajien

elinympäristötarjontaan ja elinympäristöjen laatuun. Erityisiä lisähuomioita tulisi tehdä liikennemäärien ja nopeuksien vaikutuksista varsinkin linnustoon.

Maankäyttöratkaisujen toteutuminen lisää liikennettä määrällisesti sekä jossain määrin nostaa myös ajonopeuksia. Näiden tekijöiden vaikutukset sekä melun aiheuttamiin häiriövaikutuksiin että linnuston törmäysriskeihin voi olla huomattava. Törmäysriskiä voi nostaa sekin, että pengersiltaa kunnostettaessa huomattava osa puustosta jouduttaneen poistamaan, mikä voi madaltaa esimerkiksi vesilintujen ja suohaukkojen lentokorkeuksia.

Arviointiraportissa on todettu selkein kirjallisuusviittein, että melu vaikuttaa karkottavasti osaan linnustosta. Melutasoon vaikuttavat liikenteen määrä, laatu (raskaan liikenteen osuus) ja ajonopeudet. Liikennemäärien arvioidaan usein kasvavan joka tapauksessa, mutta joiltain osin liikenteen kasvu voi selittyä myös sillä, että parannettujen tieyhteyksien vuoksi ajosuoritteet kasvavat ja liikennettä ohjautuu parannelulle tieosuudelle enemmän kuin ilman parannushanketta vallitsevassa tilassa. Oman lisävaikutuksensa tuo Kirkkojärven itäpuolisen alueen ehdollinen taajamatoimintojen alue, joka myös mahdollisesti toteuduttuaan lisää liikennettä valtatie 12:lla. Tosin taajamatoimintojen alue tässä tapauksessa lisännee lähinnä henkilöautoliikennettä, joka ei ole melun muodostumisessa niin ratkaisevassa asemassa kuin raskas liikenne.

Maastokäynnillä 19.9.2016 havaittiin, että Kuohunlahden lepäilevä ja ruokaileva vesilinnusto oleili kokonaisuudessaan lahden pohjoispuolisessa osassa eli etäällä valtatie 12:n pengersillasta. Lintujen sijoittuminen voi johtua monesta asiasta, kuten vaihtelevasta ravintotarjonnasta ja ympäristön avoimuudesta. Yksi hypoteesi kuitenkin on, että jo nykyinen melu vaikuttaa Natura-kohteen valintaperusteenaakin oleviin vesilintuihin siten, että osa Kuohunlahdesta jää vähälle käytölle.

Havaintomateriaaliin ja muilla kohteilla laadittuihin melun vaikutukseen liittyviin arviointiraportissa esille nostettuihin tutkimuksiin vedoten voi pitää mahdollisena, että nykyinen liikennemelu heikentää tien lähialueen laatua vesilinnuston levähdys- ja ruokailualueena. Samoihin tutkimuksiin viitaten liikennemelun lisääntymistä on pidettävä olennaisena uhkana Kuohunlahden merkityksen heikkenemiselle edelleen. Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan sellaiset ratkaisut, jotka lisäävät olennaisesti tiemelua, voivat vaarantaa Kuohunlahden merkityksen erityisesti Natura-kohteen valintaperusteena olevan uivelon esiintymispaikkana. Lisääntyvän liikennemelun haittavaikutukset ulottuvat luonnollisesti myös Kirkkojärven päältäan puolelle, mutta siellä melualueen mahdollisen laajenemisen suhteellinen merkitys on vähäisempi. Vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa on päältäan puoleisen häiriön muutosten kannalta keskeistä se, millä lailla melutaso muuttuu lisääntyvän liikenteen ja mahdollisesti kapenevan Kirkkojärven pohjoisrannan metsikön yhteisvaikutuksena.

Keski-Suomen ELY-keskuksen mielestä valintaperustelajina olevaan huuhkajaan kohdistuviin lisääntyviin riskeihin ja niiden lieventämiseen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Harvalukuinen ja erittäin uhanalaiseksi (EN) luokiteltu laji ei pesi alueella, mutta käyttänee aluetta jossain määrin saalistusalueena. Lajista ei ole vaikutusarviointiraportin mukaan Tiira-havaintotietojärjestelmään ilmoitettuja havaintoja vuosilta 2010 – 2014. Keski-Suomen ELY-keskus tiedusteli Helsingin yliopiston Luonnontieteelliseltä keskusmuseolta, onko alueelta huuhkajaan liittyviä

rengastettujen yksilöiden löytötietoja tai rengastustietoja, jotka useimmiten eivät päädy Tiira-havaintotietojärjestelmään. Lähialueelta on löytynyt Kirkkojärven kohteen Natura-verkostoon valitsemisen jälkeen yksi rengastettu autoon törmännyt huuhkaja, tosin siitä ei ole täsmällistä tietoa, onko löytö valtatieltä 12. Lisäksi 2000-luvulta on useita poikueiden rengastustietoja, jotka saattavat viitata pesimäreviirin saalistusalueiden sijoittumiseen myös Kirkkojärven alueelle.

Huomattava osa huuhkajakuolemista johtuu autoon törmäämisestä. Liikennemäärien ja –nopeuksien kasvu ovat väistämättä törmäysriskiä kasvattavia tekijöitä. Asiaa ei voi sivuuttaa, koska lajin suotuisa suojelutaso ei täyty tälläkään hetkellä. Yksi törmäysriskiä kasvattavista perusasioista lienee se, että tieluiskat muodostetaan viherrakentamisen yhteydessä tarpeettoman reheviksi, minkä seurauksena teiden tuntumaan, moottoriteiden ollessa kyseessä jopa kaistojen väliselle leveälle välialueelle, houkuttelevat huuhkajan ravintoeläimiä kuten pieni- ja keskikokoisia jyräjyöitä (peltomyyrät, rusakot jne.). Rehevyydestä johtuen saaliseläintihedyydet voivat olla huomattavat, ja lisäksi saalistusta helpottaa se, että osa eläimistä on kituvia. Yksi mahdollisuus lieventää ongelmaa on se, että valitaan tieluiskiinkin ja mahdolliselle leveälle välialueelle korkeiden melukaiteiden väliin niin karkea kivinen pintamateriaali, että kyseisille alueille ei voi kasvaa runsasta kasvillisuutta. Keski-Suomen ELY-keskuksen mielestä tämä saattaa olla myös välttämätöntä, koska muunlaisia toimivia lieventämistoimenpiteitä on hankala toteuttaa.

Yhteisvaikutusten merkittävyyden arvioinnissa tulisi ottaa kattavammin huomioon ne toimenpiteet, jotka ovat kohteen Natura-verkostoon valitsemisen jälkeen jo aiemmin aiheuttaneet riskiä kohteen heikentymiseen.

Eheydellä ja koskemattomuudella tarkoitetaan tarkastelun alaisen kohteen ekologisen rakenteen ja toiminnan säilymistä elinkelpoisena ja niiden luontotyyppien ja lajien kantojen säilymistä elinvoimaisina, joiden vuoksi alue on valittu Natura –verkostoon. Arviointiraportin mukaan alueen kyky ylläpitää suojeltavia lajeja ja luontotyyppejä säilyy. Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ei voida yksioikaisesti arvioida, että edes populaation pysyessä ennallaan eheyden ja koskemattomuuden vaatimus välttämättä täyttyy. Kohde voi muuttua vähäiseksi tulkittujen vaikutusten myötä lähdehabitaatista nieluhabitaatiksi, toisin sanoen populaatiota ylläpitävästä esiintymisalueesta kohteeksi, jonka populaation ennallaan pysyminen on muualla tapahtuvan jälkeläistuotannon varassa. Näiden riskien voimistuminen kohdistuu erityisesti lintudirektiivin mukaisiin valintaperustelajeihin.

Lausunto arviointiraportin päätelmistä toimenpiteittäin

Taajamatoimintojen alue, ehdollinen, Herttua

Luontodirektiivin luontotyypit ja lajit

Keski-Suomen ELY-keskus on raportissa esitetystä arviosta valtaosiltaan samaa mieltä. Hulevesien hallinta voidaan teoriassa toteuttaa hyväksyttävällä ja toimivalla tavalla. Kuitenkin on huomattava, että luontaisesti runsasravinteisen järven luontotyypin osalta ravinnekuormituksen vaihtuminen muuhun kuormitukseen ja epäpuhtauksiin kuten mikromuoviin voi olla haasteellista, koska ehdollinen taajamatoimintojen alue kattaa Taivallammin valuma-alueesta varsin suuren osan. Koska maakuntakaavan erityismääräysten mukaisesti taajamatoimintojen alue ei saa toteutua Natura 2000 –valintaperusteita merkittävästi heikentävällä tavalla, yleiskaavoitusvaiheessa tulee valmistella perusteellinen hulevesien hallintaan liittyvä suunnitelma, jonka yhteydessä tutkitaan, onko hulevesihallinta toteutettavissa vesistöluontotyypin tilaa vaarantamatta ja varmistetaan Taivallammin vesistöluontotyypin tilan säilyminen.

Lintudirektiivin lajit

Lintudirektiivin lajien osalta Keski-Suomen ELY-keskus on pääosin samaa mieltä raportissa esitetyn kanssa. Vaikutusarviointiosassa ei enää mainita lemmikkieläinten määrän lisääntymisen vaikutusta valintaperustelajien pesimätuloksen heikentäjänä, mikä on Keski-Suomen ELY-keskuksen mielestä puute mm. sen vuoksi, että Kirkkojärven linnustosta valtaosa pesii mannerrantayhteydessä olevilla vyöhykkeillä. Puutteellisen linnustotiedon vuoksi ei voi myöskään todeta, että suurimpien vaikutusten alaiset rannanosat olisivat erityisen vähämerkityksisiä pesivien valintaperustelajien kannalta. Rakentamisen sijoittumisen osalta Keski-Suomen ELY-keskus ei pidä esimerkiksi Herttualan yleiskaavaluonnoksissa esitettyä rakentamista kaikilta osin vähämerkityksisenä. Merkittävä häiriövaikutus sijoittuu nykytilanteessa olemassa olevien teiden varsille, mutta huomattavasti vähäisemmässä määrin nykyisten teiden ja rannan väliin. Asuntorakentaminen erityisesti Kylä-Aakkulantien ja Kirkkojärven rannan välisellä alueella muuttaisi ko. pellon olosuhteita ja luonnetta merkittävästi. Peltoalan vähetessä sen merkitys ruokailevalle tai levähtävälle linnustolle vähenee todennäköisesti enemmän kuin peltoalan suhteellinen poistuma on. Jäljelle jäävän peltoalan käytettävyys viljelymaana kärsii, ja riski viljelytoiminnan lakkaamisesta kasvaa.

Mikäli maakuntakaavan toimeenpano tapahtuisi Herttualan ehdollisen taajamatoimintojen alueen osalta kokonaisuudessaan esimerkiksi lausunnon valmisteluhetkellä nähtävänä olevan Herttualan yleiskaavan Ruutunauha- tai Kyläsolu-vaihtoehtojen mukaisesti, Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ei ole nähtävissä, että kaavan vaikutukset olisivat jäämässä joka tapauksessa vähämerkityksisiksi ja viittaa samalla Korkeimman Hallinto-oikeuden ratkaisuun 2307 ja 2495/01/02, jossa kansainvälisesti tärkeän linnustoalueen (IBA) kohderajauksen mukaisen peltoalueen merkitystä Natura-kohteen valintaperusteena olevien lajien osalta on käsitelty laajasti. Keski-Suomen ELY-keskus on arvioinnin

laatijan kanssa yhtä mieltä siitä, että maakuntakaavan osoittamalle alueelle on mahdollista toteuttaa taajamatoimintojen alue. Kuitenkin on todennäköistä, että yleiskaavoitusvaiheessa kaavasisällölle on asetettava rakentamisen sijoittelun osalta selviä jo aiempiin oikeustapauksiin nojaavia reunaehtoja.

Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan asutuksen lisääntymisen ja tästä johtuvien suorien ja välillisten haittavaikutusten lieventämistoimenpiteinä voisivat toimia tekosaaret, jotka vähentävät mannerrannoilla lisääntyvän häiriöpaineen aiheuttamaa konkreettista haittaa vesi- ja rantalinnustolle. Tämän tyyppiset lieventämistoimet voisivat poistaa haittavaikutuksia myös muiden maankäyttöratkaisujen kuten Ranta-Koiviston asutuksen vähäisen lisääntymisen sekä keskustaajaman lisääntyvän asukasmäärän osalta. Lintujen pesintään ja levähtämiseen tarkoitetuista pienialaisista saarista on hyviä kokemuksia ja Kirkkojärvellä niiden toteutusta puoltaisi sekin, että järvellä ei ole saaria käytännössä laisinkaan. Keski-Suomen ELY-keskuksen käsityksen mukaan Kirkkojärven vedenkorkeuksien vaihtelu on myöskin maltillinen, mikä parantaa saarten toimivuutta. Yksi haaste voi olla kuitenkin pohjan laatu, koska pehmeäpohjaisilla kohteilla saarten muodostaminen täyttämällä voi olla varsin haasteellista.

Merkittävästi parannettava valtatie tai parannettava kantatie

Luontodirektiivin luontotyypit ja lajit

Keski-Suomen ELY-keskus on raportin laatijan kanssa yhtä mieltä siitä, että luontotyyppi-vaikutukset sekä luontodirektiivin mukaisiin lajeihin kohdistuvat vaikutukset rajoittuvat Kirkkojärveen.

Boreaalisten lehtojen luontotyypin nykyinen kattavuus on Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan osittain selvittämättä. Mikäli tie levenee pohjoispuolelle eikä metsänraja Kirkkojärven pohjoisrannalla muutu, boreaalisen lehdon luontotyyppi ei tule heikentymään. Yksityiskohtaisemmassa tiesuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota tien levenemiseen eteläpuolelle, ja mikäli näin tapahtuu, inventoida tien ja Kirkkojärven pohjoisrannan väli sekä kiinnittää erityisesti huomiota myös niihin kohtiin, jotka käsittelevät Natura 2000 –luontotyyppioppaassa koston lehdon ilmentäjälajistoa sekä boreaalisen lehdon edustavuutta B ja C sekä rakenteellista luonnontilaa II-III. Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan riski merkittävän heikentymisen kynnyksen ylittämisestä kasvaa olennaisesti, jos mahdollinen boreaalisen lehdon ala supistuu, koska kyseisen luontotyypin kokonaisala kohteella on varsin vähäinen.

Keski-Suomen ELY-keskus on yhtä mieltä siitä, että luontaisesti runsasravinteisten järvien sekä vaihettumis- ja rantasoiden luontotyypit eivät tule merkittävästi heikentymään, mikäli maankäyttökokonaisuuden muiden osatoimenpiteiden vaikutukset pysyvät edellytetyllä tasolla, eikä näin ollen myöskään yhteisvaikutuksista muodostu merkittävää haittaa.

Natura-kohdetta koskee koskemattomuuden vaatimus. Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan hanke tai suunnitelma ei saa vaikuttaa kyseisen alueen

koskemattomuuteen. Alueen koskemattomuuden käsitteen osalta todetaan, että kysymys on tietystä alueesta. Näin ollen on kiellettyä tuhota alue *tai sen osa* ja perustella tätä sillä, että kyseisellä alueella olevien luontotyyppien ja lajien suojelun taso jää kuitenkin suotuisaksi jäsenvaltion muulla alueella.

Vaikka runsasravinteisten järvien sekä vaihettumis- ja rantasoiden luontotyyppien suhteellinen menetys on vähäinen, menetys on kuitenkin pysyvä, eikä sitä voi kompensoida lieventävillä toimenpiteillä samaan tapaan kuin lajistovaikutuksia. Lisäksi raportissa aiheellisesti esiin nostettu tiehulevesien lisääntyvä vaikutus heikentää runsasravinteisten järvien luontotyyppin luonnontilaa tien lähialueella, ei yksinään merkittävästi, mutta pysyvän luontotyyppin menetyksen lisänä.

Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemys on, että vaihettumis- ja rantasoiden luontotyyppin korjautuvuus- ja uusiutuvuuskapasiteetti dynaamisissa oloissa säilyy, koska luontotyyppi voi luontaisesti levitä kohdealueella ja tiehankkeessa menetetty ala tulee todennäköisesti jollakin aikavälillä korvautumaan tämän kehityksen myötä. Mikäli vaihettumis- ja rantasoiden luontotyyppi laajenee, kehitys vähentää luontaisesti runsasravinteisten järvien luontotyyppiä.

Luontaisesti runsasravinteisten järvien luontotyyppi tulee vähenemään pysyvästi sekä tiehankkeen että luontaisen kehityksen kautta. Luontotyyppin pinta-alan säilyttämiseksi ennallaan ei ole olemassa sellaisia kompensoivia toimenpiteitä, jotka eivät hävittäisi jotain muuta luontotyyppiä. Muutos on siinä mielessä luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan vastainen, että kohteen osa tulee tuhoutumaan.

Luontotyyppin vähenemisen merkittävyyttä määritettäessä ei tarkastella sitä, mikä arvioitavan hankkeen yhteiskunnallinen merkitys on. Arviointiraportissa todetaan syvällisesti perustelematta, että luontotyyppialan väheneminen ei ole luontaisesti runsasravinteisten järvien osalta merkittävää, koska pinta-alan poistuma on niin pieni, tässä tapauksessa noin 0,3 ha. Johdonmukaisesti tämä tarkoittaisi sitä, että mikäli yksityinen rannanomistaja haluaa täyttää Natura-alueen vastaavan alan omiin tarkoituksiinsa, tätäkään ei voitaisi kyseisellä kohteella katsoa Natura-arvoja merkittävästi heikentäväksi, mikäli vaikutuksia ei todeta merkittäviksi muista syistä.

Keski-Suomen ELY-keskuksen tiedossa ei ole, että Natura-kohteella olisi ollut kohteen Natura-verkostoon valitsemisen jälkeen sellaisia aiempia tapahtumia, jotka olisivat vähentäneet runsasravinteisten järvien luontotyyppin pinta-alaa tai heikentäneet runsasravinteisten järvien luontotyyppin edustavuutta tai luonnontilaa. Mikäli näitä muutoksia olisi, ne tulisi ottaa huomioon yhteisvaikutusten arvioinnissa.

Edellä mainittu ehdollisuus huomioon ottaen Keski-Suomen ELY-keskus on raportin laatijan kanssa yhtä mieltä siitä, että runsasravinteisten järvien heikentyminen ei ole kuitenkaan merkittävää. Kyse on kohteen valtuutetusta luontotyyppistä, jonka yleinen tila ei hankkeen seurauksena tule muuttumaan ainakaan merkittävästi. Heikentymistä tapahtuu, mutta muutos ei tule uhkaamaan luontotyyppin toimintaa sekä sen kykyä toimia valintaperustelajien elinympäristönä.

Viheryhteysmerkintä Kirkkojärven itäpuolella

Luontodirektiivin luontotyypit ja lajit

Keski-Suomen ELY-keskus yhtyy raportin näkemykseen siitä, että merkittävää heikentymistä ei tapahdu. Viheryhteysmerkinnän tavoitteen toteutuminen enemmänkin kokoaa kulutuspainetta sellaiseen kohtaan, jossa kulutuksen jäljet ovat jo nykyään nähtävissä ja jossa liiallista kulumista voidaan ehkäistä ja osin on jo ehkäistykin. Mikäli käyttäjämäärä lisääntyy, tämä johtuu muusta kuin viheryhteysmerkinnän olemassa olost.

Lintudirektiivin lajit

Lintulajien osalta heikentymisen riskejä on Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan enemmän kuin luontodirektiivin mukaisten suojeluperusteiden osalta. Alueella tulee liikkumaan esimerkiksi Herttualan ehdollisen taajamatoimintojen merkinnän toteutuessa enemmän ihmisiä, ja todennäköisesti uusien asukkaiden liikkuminen painottuu Kirkkojärven suuntaan uuden asutuksen syntyminen painopistettä enemmän nimenomaan viheryhteyden ansiosta. Osa ulkoilijoista pitää esimerkiksi koiria säädöksistä huolimatta irrallaan, mistä voi seurata jo aiemmin esiin nostettuja pesyetappioita pesimäaikaan. Viheryhteysmerkinnän tavoitteiden toteutuminen ei kuitenkaan muuta alueen nykytilaa, ja vaikka viheryhteyden olemassa olo houkuttelisi alueelle liikkujia enemmän, kokonaisvaikutus lienee kuitenkin enemmän linnustoa hyödyttävä kuin haittaava. Keski-Suomen ELY-keskus on raportin laatijan kanssa yhtä mieltä siitä, että viheryhteysmerkintä ei tuo merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-kohteen valintaperusteena oleville lintulajeille.

Kirkkojärven kiertävä ulkoilureittimerkintä

Luontodirektiivin luontotyypit ja lajit

Keski-Suomen ELY-keskus katsoo, että tarkasteltaessa yksistään ulkoilureittimerkinnän vaikutuksia luontotyyppeihin ja luontodirektiivin lajeihin merkittävästi heikentävää vaikutusta ei synny, koska reitti on nykyisellään jo toteutettu. Ei ole nähtävissä, että kaavamerkintä aiheuttaa alueelle sellaista ylimääräistä rasitusta, joka voisi ilmetä em. suojeluperusteiden merkittävänä heikentymisenä.

Lintudirektiivin lajit

Keski-Suomen ELY-keskus viittaa samaan kuin viheryhteysmerkinnän käsittelyssä. Ulkoilureitti voi ohjata uuden asutuksen liikkumista asutuksen muodostumisen painopistettä enemmän alueille, joilla lintulajistolle saattaa aiheutua haittavaikutuksia. Ulkoilureitti ei tee tätä kuitenkaan itsenäisenä toimintonaan, vaan mahdolliset haittavaikutukset ilmenevät yhteisvaikutusten kautta.

Lintudirektiivin lajit

Keski-Suomen ELY-keskus on raportin laatijan kanssa samaa mieltä siitä, että tiehanke voidaan toteuttaa niin, että siitä ei ole merkittävää heikentävää vaikutusta valintaperusteena oleviin lintulajeihin. Lieventämistoimenpiteitä on vain oltava enemmän. Niiden toteuttamatta jättäminen kasvattaisi riskiä merkittävän heikentymisen rajan ylittymiseen.

Keski-Suomen ELY-keskus on yhtä mieltä siitä, että rakentamisen aikainen väliaikainen häiriövaikutus ei ole tasoltaan merkittävää. Pitkäaikaisvaikutuksia ei ole sen sijaan tarkasteltu kattavasti ja vaikutukset on ELY-keskuksen mielestä arvioitu vähämerkityksisiksi liian kevyin perustein. Vaikutusten tason määrittelyä vähämerkityksiseksi ei voi myöskään perustella sillä, että joltakin alueelta ei ole tiedossa esiintymiä, koska tämä tilanne voi johtua siitä, että tiedon hankintaan eli riittävän perusteellisiin maastotöihin ei ole panostettu riittävästi.

Merkille pantavaa haittaa voi aiheutua jo yksittäisinä vaikutuksina sekä puusto- ja pensasvyöhykkeen kapenemisesta (meluvaikutus ja suora habitaatin tuhoutuminen) että ajonopeuksien kasvusta (meluvaikutus, törmäysriskin kasvaminen). Lisäksi liikennemäärien kehittyminen ei ole täysin riippumaton valtatieen laatusostasta (meluvaikutus, törmäysriskin kasvaminen). Melukaiteet voivat olla haitan vähentämisessä toimiva ratkaisu, mutta Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan arvioinnissa esitetty melukaiteen korkeus (1,2 metriä) on riittämätön. Melukaiteiden sijaan olisi harkittava meluseiniä, jotka on rakennettava niin korkeiksi, että ne ehkäisevät myös törmäysriskiä raskaan liikenteen ajoneuvoihin eli korkeuden tulisi olla ELY-keskuksen mielestä lähellä 3 metriä.

Keski-Suomen ELY-keskus myös muistuttaa edellä kuvatulla tavalla toteutettavaksi ehdotetusta viherrakentamisratkaisusta petolintujen törmäysriskin vähentämiseksi, mitä silmällä pitäen myös korkeat meluseinät ovat perusteltuja. Erityisesti esiin nostetun erittäin uhanalaiseksi luokitellun huuhkajan tilanne on haasteellinen. Laji on niin harvalukuinen, että yhdenkin yksilön törmäminen autoon vuositasonlailla vaikuttaisi lajin suojelutasoon varsin haitallisesti. Toisin sanoen, mikäli huuhkaja törmää joka viidenteen miljoonanteen ajoneuvoon, merkittävän haitan kynnyksellä todennäköisesti ylittyy. Normaaleilla viherrakentamisratkaisuilla suhteellinen törmäysriski kasvaisi enemmän kuin liikennemäärien kasvun perusteella voisi odottaa, koska myös ajonopeuksien kasvu lisää törmäysriskiä, lisäksi petolintujen ravintolajeja houkutteleva piennarala kasvaa. Merkittävän heikentymisen estämiseksi on todennäköisesti välttämätöntä pyrkiä ratkaisuihin, joilla saadaan saalistavat petolinnut pysymään poissa tiealueelta.

Edellä mainittujen edellytysten toteutuessa Keski-Suomen ELY-keskus yhtyy raportin laatijan näkemykseen siitä, että tiehanke voidaan toteuttaa siten, että merkittävää heikentävää vaikutusta ei synny Natura-kohteen valintaperusteena oleville lintulajeille.

Taajamatoimintojen alue, Ranta-Koivisto

Luontodirektiivin luontotyypit ja lajit

Keski-Suomen ELY-keskus on raportin laatijan kanssa yhtä mieltä vaikutusten merkitysten vähäisyydestä. Muutos suhteessa nykytilaan on niin vähäinen, että haittavaikutuksia ei ole odotettavissa.

Lintudirektiivin lajit

Keski-Suomen ELY-keskus on myös tältä osin samaa mieltä arviointiraportin näkemysten kanssa. Ranta-Koiviston osalta on tuotu useita kertoja esiin rakentamisen tiivistäminen, joka on vaikutuksiltaan huomattavasti lievempi kuin laajojen yhtenäisten peltoalueiden osittainen rakentaminen.

Keskustatoimintojen alue C, Kangasalan keskusta

Luontodirektiivin luontotyypit ja lajit

Keski-Suomen ELY-keskus yhtyy arviointiraportissa esitettyyn, koska muutos suhteessa nykytilaan on hyvin vähäinen.

Lintudirektiivin lajit

Keski-Suomen ELY-keskus on em. syistä samaa mieltä myös linnustovaikutusten vähäisyydestä.

Yhteisvaikutusten arviointi

Keski-Suomen ELY-keskus on pääsääntöisesti samaa mieltä raportissa esitetyn kanssa. Yhteisvaikutuksia koskevassa luvussa käydään kuitenkin osittain läpi yksittäisten maankäyttöratkaisujen vaikutuksia, mutta yhteisvaikutusten käsittely jää melko vähäiseksi. Puutteena on pidettävä sitä, että raportin yhteisvaikutuksia käsittelevässä osassa ei oteta huomioon niitä maankäyttöratkaisuja, jotka on toteutettu kohteen Natura 2000 –verkostoon valitsemisen jälkeen ja jotka vähintään jossain määrin vaikuttavat myös Natura-kohteen suojeluperusteena oleviin lajeihin ja luontotyypeihin. Raportissa ei esitetä näistä jo toteutuneista hankkeista luetteloja, eikä niitä käsitellä yhteisvaikutustarkastelussa. Mikäli tällaisia Natura-kohteen valintaperusteena olevia luontotyyppisiä tai lajeja jo aiemmin jossain määrin heikentäneitä hankkeita ei ole, asia olisi hyvä tuoda selkeästi esiin. Keski-Suomen ELY-keskus toteaa, että yhteisvaikutusten arviointi on tarkastelussa olemassa olevien toimintojen osalta mahdollisesti puutteellinen, eikä yhteisvaikutusten merkittävyyteen voi tässä mielessä ottaa kattavasti kantaa.

Johtopäätökset

Keski-Suomen ELY-keskus toteaa yhteenvetona, että raportti on rakenteellisesti kattava, mutta ELY-keskuksen näkemyksen mukaan raportissa on jonkin verran sekä

tausta-aineistoihin että tulkintoihin liittyviä puutteita. Vaikka Keski-Suomen ELY-keskus on joiltakin osin sitä mieltä, että merkittävän haitan kynnyks voi ylittyä, maakuntakaavan toteutumisen sisäiset vaikutukset on mahdollista saada merkittävää heikentymistä vähäisemmiksi yksityiskohtaisemman kaava- ja hankesuunnittelun yhteydessä sekä osittain myös lieventävien toimenpiteiden vaikutusten kautta. Yhteisvaikutusten arvioinnin osalta Keski-Suomen ELY-keskus katsoo, että alueeseen vaikuttaneet aiemmat maankäyttöratkaisut, jotka on toteutettu Natura-verkoston muodostumisen jälkeen, olisi vielä aiheellista kartoittaa. Mikäli näistä toiminnoista nousee esiin yksityiskohtia, joilla voisi olla yhteisvaikutusten tason arvioinnin kannalta merkitystä eli maakuntakaavan toteutumisen vaikutuksia voimistavia seuraamuksia, arviointia tulisi näiltä osin vielä täydentää.

Maakuntakaava on rakennettu määräysten osalta siten, että kaavan toteuttaminen sulkee pois Natura-kohdetta merkittävästi heikentävät maankäyttöratkaisut. Keski-Suomen ELY-keskus on edellä mainitut reunaehdot huomioon ottaen sitä mieltä, että maakuntakaavan toteutus ei todennäköisesti heikennä merkittävästi niitä luonnonarvoja, joiden perusteella kohde on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Yksityiskohtaisemmat hankesuunnitelmat ja kaavat edellyttävät jatkossa erillisiä Natura-vaikutusten arviointeja, kun maankäyttöratkaisujen tarkemmat sisällöt selviävät.

Luonnonvarayksikön päällikkö

Auvo Hamarus

Biologi

Tomi Hakkari

TIEDOKSI

Kangasalan kunta
Pirkanmaan ELY-keskus
Ramboll Oy
Ympäristöministeriö (kirjaamo.ym@ymparisto.fi)